

Dvousté výročí návštěvy císaře Napoleona I. v Jablonném v Podještědí 19. srpna 1813

Když si Jáchym hrabě Pachta z Rájova nechával v lesích nedaleko Jablonného stavět malý lovecký zámček, nemohl ani tušit, kolik významných osobností světových dějin jeho skromné sídlo navštíví.

Nejvýznamnější host na záměčku dokázal 15 let vládnout Evropě a vytvořit politické a právní instituce, které ovlivňují vlády řady států dodnes. Snad každý z nás již někdy v životě slyšel jeho jméno známé po celé Evropě i mimo ni. Jméno francouzského císaře a vojevůdce

Napoleona I. Bonaparta

Kdo to vlastně Napoleon byl? Jak se z bezvýznamného poručíka stal vládce Evropy? Co vedlo jeho kroky právě do Jablonného? Na tyto otázky se pokusím odpovědět na následujících řádcích, kterými bych chtěl připomenout dvousté výročí jeho návštěvy v našem městě.

Napoleone Buonaparte se narodil v neklidné době v rodině drobných korsických šlechticů Marie Letizie a Carla-Maria Buonapartových narodil 15. srpna 1769 jako druhý syn. Již jako desetiletý byl přijat na vojenskou školu v Brienne, kde vynikal především v matematice, dějepise a zeměpise. V patnácti letech byl přijat na prestižní École militaire, kterou roku 1785 opouští po vykonaných zkouškách jako podporučík. Stal se tak prvním Korsičanem, který se stal královským důstojníkem. Poté co rodina přesídlila roku 1793 natrvalo do Francie, osvobodil nyní již kapitán Buonaparte přístav Toulon. Za odměnu byl v prosinci téhož roku povýšen, čtyřadvacetiletý Napoleone na brigádního generála. Jeho šťastná hvězda konečně vyšla.

Závrtný postup umožnila možná i vypuknutí francouzská revoluce. Revoluční armáda potřebovala rychle doplnit uprázdněná místa, takže povýšení bylo mnohdy rychlejší než v časech míru. Již roku 1795 se stal divizním generálem a následujícího roku byl jmenován velitelem francouzské armády v Itálii. V této době si Napoleone změnil jméno na francouzské Napoléon Bonaparte.

V Itálii se brzo projevila jeho vojenská genialita a politické schopnosti a získal si úctu generálů i obyčejných vojáků. Dokázal porážet mnohem početnější rakouské oddíly, čímž donutil Rakousko k uzavření míru (Campo Formio 17. října 1797).

Francie byla ve zuboženém stavu a znechucena revolucí. Napoleon této situace využil a s pomocí vojska provedl státní převrat. Direktorium nahradil systémem tří konzulů a prohlásil se prvním z nich. Vnitřní situace ve Francii se uklidnila, ale Rakousko se pokusilo získat ztracená území zpět a vyhlásilo Francii znovu válku. Napoleonova armáda znovu vybojovala vítězství a mír byl uzavřen nejen s Rakouskem, ale i s Anglií (Amiens 1801). Situace ve Francii, ale i v Evropě se na čas ustálila. Napoleon opět využil situace a nechal se prohlásit doživotním konzulem. To už byl jen krůček k tomu, aby se z republiky stala monarchie. V chrámu Notre Dame se 2. prosince 1804 konala za účasti papeže Pia VII. korunovace Napoleona francouzským císařem.

Mezitím se v Evropě začala formovat protinapoleonská koalice: Anglie, Rakousko, Rusko, Neapol a Švédsko. K rozhodujícímu střetnutí došlo první adventní neděli (2. 12.) 1805 nedaleko moravského Slavkova. Následoval bratislavský (prešpurský) mír (26.12.1805), kterým rakouský císař František II. ztratil državy v Itálii a Německu, Tyroly a Vorarlbersko.

Situaci, která nastala v Evropě po bitvě u Slavkova, velmi výstižně charakterizoval Heinrich Heine: „*Tehdy Francouzi porušili všechny hranice, zabarvení na mapách se stále měnilo, staří králové dostali nové uniformy, byla upečena nová království a šla na odbyt jako čerstvé housky, naproti tomu jiní potentáti byli vyhnáni a museli si vydělávat na živobytí.*“

Napoleon opravdu změnil mapu Evropy. Své spojence v Německu spojil do Rýnského spolku, jehož protektorem se stala Francie. Tímto činem rázem zanikl starobylý titul císaře Svaté říše římské, který po staletí nosili rakouští Habsburkové. Najednou šlo o zcela bezvýznamný titul a jeho stávající nositel František II. se jej vzdal. Od té doby vystupuje v dějinách jako rakouský císař František I. Tyto zásahy v Německu vedly k válce s Pruskem. V průběhu roku 1806 bylo Prusko poraženo a vojensky okupováno a následujícího roku kapitulovalo i Rusko.

Napoleon vyhlásil 21. listopadu 1806 kontinentální blokádu Anglie, čímž chtěl tohoto nepřemožitelného protivníka zlomit. Blokáda se však projevila i na evropském kontinentě, kde vedla k hospodářským potížím a bankrotům řady evropských států. Opětovně začalo silit protifrancouzské hnutí. Rakousko využilo příležitosti a opět vypovědělo Francii válku. Po počátečních úspěších byla rakouská armáda poražena (Wagram, 5.-6. 7. 1809) a roku 1809 podepsala Vídeňský mír, kterým Rakousko ztratilo další území. Rakouský ministerský předseda Klemens Wenzel Nepomuk Lothar kníže Metternich začal provádět svůj plán – sblížení se s Francií. Výsledkem jeho snah bylo podepsání spojenecké smlouvy s Francií a sňatek Marie Luisy (dcera Františka I.) s Napoleonem roku 1810. František chtěl nechtěl dostal starému rčení „*ostatní ať vedou války, ty, šťastné Rakousko, uzavírej sňatky*“ Rok poté se Napoleonovi konečně narodil vytoužený dědic – Napoleon Francois Bonaparte řečený Orlik, který hned po narození získal titul římského krále.

Roku 1812 byl Napoleon opět ve válce – tentokrát s Ruskem, které odmítlo setrvat nadále v kontinentálním systému. V červnu překročila slavná Napoleonova Grande armee (600 000 mužů) řeku Němen a vstoupila do Ruska. Společně s Velkou armádou postupovalo „z donucení“ také 20 000 Prusů a 34 000 Rakušanů. Proti němu stály dvě armády (Barclay de Tolly – 127 000 mužů a Bagradion – 66 000 mužů) pod velením generalisima Kutuzova. Starý, téměř slepý, vojevůdce prohlásil „*Moskva není celé Rusko*“ a snažil se vyhnout bitvě, která by rozhodla o výsledku války. Napoleon si musel střetnutí přímo vynutit. Došlo k němu 7. září 1812 u Borodina. Šlo o nejkrvavější bitvu v napoleonských válkách. Ztráty na obou stranách dosahovaly 100 000 mužů. Oba vojevůdci poslali zprávu o vítězství. Ustoupil však Kutuzov a tím umožnil Napoleonovi vstoupit do vylištěné a záměrně zapálené Moskvy. Napoleon si myslel, že když obsadil hlavní město, je mír nadosah. Car Alexandr však nechtěl o míru ani slyšet a tak byl Napoleon nucen oznámit kvůli nedostatku zásob přesun zpátky. Ruská armáda nutí Napoleona ustupovat stejnou cestou, po níž přišel, a brání mu sestoupit na jih, kde by mohl doplnit zásoby. U Bereziny byli Francouzi poraženi a Napoleon armádu opouští. 12. prosince 1812 napsal maršál Berthier poslední hlášení: „*... Celá armáda představuje kolonu roztaženou do několika mil, která ráno vychází a večer se zastavuje, aniž by dostala jakýkoliv rozkaz... Armáda již neexistuje.*“

Po neúspěšném ruském tažení se francouzské císařství začalo velmi rychle hroutit. Anglie podpořila novou protifrancouzskou koalici a bývalí vazalové se k ní postupně přidávali. Francouzský císař se stáhl do Evropy a sbíral síly k obnovení své moci a slávy. S pomocí Rýnského spolku a Poláků postavil Napoleon na jaře 1813 novou armádu, se kterou vpadl do severního Německa. Zde v bitvě u Lützen (u Gross Görschenu, 2.5.1813) a u Budyšína (20.-21.5.1813) porazil spojenecká vojska.

Rakousko si uvědomovalo sílu protinapoleonské koalice a rádo by se vynašlo z francouzského spojení. Vídeňský dvůr tedy zahájil diplomatické jednání na obou válčících stranách a stalo se prostředníkem mezi válčícími stranami. Hlavním organizátorem

jednání byl rakouský ministerský předseda kníže Metternich. Centrem těchto jednání se staly především Čechy. Pro svou polohu se z Prahy stal velmi vyhledávaný cíl obou válčících stran.

Po bitvě u Budyšína potřeboval Napoleon získat čas k obnovení armády, zahájit vyjednávání a získat Rakousko na svou stranu. Proto přijal nabízené příměří, které bylo uzavřeno 4. června v Pläswitz u Striegau s platností do 20. července 1813. Příměří zachovávalo dosažené pozice obou válčících stran a byly rovněž stanoveny demarkační čáry. Vyčerpaným vojákům obou stran přineslo příměří možnost obnovit své síly.

Zároveň byla zahájena horečná diplomatická činnost, jejímž centrem se na čas staly severovýchodní Čechy. Na krátkou dobu tak Jičín, Opočno a Ratibořice zastínily svým významem i hlavní města evropských mocností. Zde probíhala v červnu (10.-12.; 17.-18. a 19.-20.) jednání zástupců Rakouska, Pruska a Ruska. Z těchto jednání vypracoval Metternich mírové podmínky se čtyřmi požadavky (zrušení varšavského velkovévodství; přičlenění Gdaňska Prusku; navrácení ilyrských provincií Rakousku; obnovení hanzovních měst, především Hamburku a Lübecku). Pokud by Francie tyto podmínky přijala, bylo by Rakousko ochotno zachovat neutralitu. Metternich však věděl, že Napoleon na tyto mírové podmínky nepřistoupí. Na tajné schůzce zástupců Ruska, Pruska a Rakouska v Reichenbachu (27. 6.) podepsal Metternich dohodu, ve které se Rakousko zavazuje vstoupit do války na straně Ruska a Pruska, ale pouze za předpokladu, že Francie mírové podmínky nepřijme.

Mírové podmínky předložil Metternich Napoleonovi při setkání v Drážďanech (26.6.). Při společném jednání uznal Napoleon zprostředkovatelskou roli Rakouska a zároveň zbavil Rakousko závazku alianční smlouvy. Konečným výsledkem byla úmluva, že se zmocněnci válčících stran sejdou 5. července 1813 na mírovém kongresu v Praze. Současně byl termín příměří posunut z 20. července na 10. srpna.

Praha se tedy začala připravovat na příjezd významných hostů a delegací. Termín kongresu se posunul na 12. července. Kongres však zahájen nebyl, jelikož do Prahy nedorazil francouzský zmocněnec. Ten přijel až 28. července a při setkání s Metternichem (6. srpna) oficiálně požádal o odpověď, za jakých okolností by Rakousko bylo ochotno stát se spojencem Francie, nebo zůstat neutrální v případě válečného konfliktu. Metternich předal mírové podmínky francouzskému zmocněnci 8. srpna, který je odevzdal následujícího dne Napoleonovi v Drážďanech. Napoleon tento návrh odmítl a vypracoval vlastní mírové podmínky. Byl ochoten vzdát se varšavského velkovévodství, vrátit Rakousku ilyrské provincie bez Istrie (Terstu) a navrátit Prusku město Gdaňsk v případě, že zboří své opevnění. Tento svůj návrh poslal do Prahy. Uvědomoval si však, že Rakousko jeho podmínky nepřijme a válka je tedy nevyhnutelná. Metternich obdržel Napoleonův návrh až 11. srpna – tedy den po stanovené lhůtě. Pražský mírový kongres tím pádem skončil ještě dříve, než vůbec začal.

O půlnoci 10. srpna 1813 vyhlásilo Rakousko válku Francii a připojilo se na stranu Pruska a Ruska. Na Hradčanech byla zapálena velká hranice, jejíž signál byl přenášen až k slezským hranicím. Signál umožnil, aby stotisícová pomocná prusko-ruská armáda Barclaye de Tolly vstoupila do Čech jako armáda spojenecká. Zde se mezi 19.– 22. srpnem spojila s rakouskými oddíly Karla Schwarzenberga a z České (Hlavní) armády se tak stalo největší seskupení protinapoleonské koalice.

Proti Napoleonovi stály nyní tři armády:

- Česká (Hlavní) armáda – 224 000 mužů a 398 děl; pod velením Karla Schwarzenberga
- Slezská armáda – 95 000 mužů a 356 děl; pod velením pruského maršála Blüchera
- Severní armáda – 146 000 mužů a 387 děl; pod velením bývalého fr. maršála, nyní švédského korunního prince Bernadotta

Českolipska se tedy v létě přímo dotkly válečné operace. Na kounickovském panství Zahradky a valdštejnských Doksech se kácelo dřevo a budovaly se šance a zátaras. Hlavní rakouské síly se rozvinuly v Podkrkonoší a opevňovaly se na Labi. V polovině srpna se v okolí Doks a Hradčan utábořilo několik tisíc rakouských vojáků, které bylo nutno zásobovat. Rakouský císař i ruský car, jehož oddíly se na severu také objevily, přislíbil vyplacení náhrad. Vedly se tedy přesné záznamy o dodávkách pro armádu. Z Mimoně a blízkých obcí se k Doksům dodávalo maso a ze vzdálenějších míst se dováželo obilí. Na opevňovací práce byli svoláni muži ze záloh zeměbrany. Od 10. do 19. srpna 1813 probíhaly intenzivně opevňovací práce (záseky, valy, zákopy) v linii mezi Dubou a Jestřebím, v prostoru kolem Doks a Hradčan a mezi Svěbořicemi a Ploužnicí. Na opevňovacích pracích v Polabí bylo soustředěno asi 80 tisíc mužů. Šlo o značný počet mužů, zvláště v období žní. Práce byla odměňována 20 krejcarů denně.

Šéf generálního štábu České armády Jan Josef Václav hrabě Radecký určil pro všechny armády jediný cíl – vyhybat se hlavní bitvě dokud se všechny armády nespojí.

Napoleon soustředil svou armádu (400 000 mužů) v Sasku a svůj boj chtěl zahájit útokem na Slezskou armádu, kterou považoval za nejsilnější spojeneckou armádu. Ještě 18. 8. totiž neznal skutečný stav České armády. Útokem na Slezskou armádu chtěl zároveň spojenecké síly rozdělit a jednotlivě zničit. Po porážce Slezské armády zamýšlel Napoleon zaútočit na Českou armádu, která ohrožovala jeho hlavní opěrný bod – Drážďany. Hodlal obsadit Prahu a pokračovat na Vídeň a tím přinutit Rakousko k uzavření míru. Plán spojenců byl však jiný. Slezská armáda měla Napoleonovy sbory pouze odlákat od Drážďan daleko do Slezska, aby mohla celá spojenecká armáda zaútočit na Drážďany. Napoleon dobře odhadl plány spojenců. Neznal však početní stav České armády navýšený rusko-pruskou pomocnou armádou Barclaye de Tolly. Spojencům se totiž podařilo takřka neprodyšně uzavřít hranice a utajit početní stav pomocné armády a její přesuny na území Čech. Napoleon začal připravovat nový plán – pochod do Čech za účelem rychle zjistit situaci v Čechách a případně pohyby spojenců zpomalit a znesnadnit. Do Čech byl vyslán I. sbor generála Dominika R. Vandamma a VIII. sbor generála Józefa Antonína Poniatowského. Celkem asi 30 000 vojáků. Cílem tohoto vpádu bylo především získat informace. Prvotním úkolem velitelů tedy bylo zabavení dopisů na místních poštách a vyslání „deputací“ představitelů obsazených měst k Napoleonovi. Francouzské a polské oddíly se na obsazeném území řídily Napoleonovým heslem, že „*válka musí žít sebe sama*“. Pod hrozbou vypálení byly vymáhány kontribuce i další požadavky (pečení chleba, seno pro koně,...).

17. srpna večer překročil české hranice nedaleko Frýdlantu polský oddíl maršála Poniatowského v počtu 40 000 mužů. Po krátkém boji slabé rakouské oddíly ustoupily. V dalších dnech tato malá diverze přerostla v zábor velké části severních Čech. Byl obsazen kromě Frýdlantu též Rumburk (18.8.), Varnsdorf (18.8.), Jablonné v Podještědí (19.8.), Liberec (20.8.), Česká Lípa (23.8.) a řada dalších měst a vesnic (Svor, Nový Bor, Cvikov, Zákupy, Mimoň, Český Dub,...).

Na řadě míst došlo k drobným bojům francouzských oddílů s rakouskými oddíly, které operovaly v severních Čechách a postupně se stahovaly směrem k Mělníku. Šlo o jezdeckou divizi generála Bubny a 2. lehkou jezdeckou divizi generálmajora Neipperga, který měl své postavení u Jablonného.

V okolí Petrovic u Jablonného v Podještědí došlo k večeru 19. srpna k nevelké, asi tříhodinové, srážce mezi postupujícími Francouzi a rakouskými husary a polními myslivci. Po ústupu rakouských oddílů generálmajora Neipperga vyšlo duchovenstvo a městští radní vstříc Francouzům s prosbou, aby město bylo ušetřeno. Jablonné však přesto prožilo těžkou noc neboť „*bylo hodně drancováno a hanobeno*“. Městu byla vypsána kontribuce

v potravinách a byli zajati rukojmí. Ukázalo se však, že zajatci byli „deputací“, která měla být vyslána k Napoleonovi do Žitavy, ale císař večer dorazil osobně do Jablonného.

Napoleon v doprovodu nejvyššího štábu přijel do Žitavy z Görlitz 19. srpna. Zde jej již očekával starosta Hrádku nad Nisou Johann Josef Niederle. Napoleon se ho vyptával, zda je obyvatelstvo nábožensky založeno, kdy byla v Čechách naposledy válka, kolik postavil Hrádek rekrutů, zda lid miluje svého císaře a zda jsou Rusové a Prusové již v Čechách. Ještě téhož dne večer se Napoleon vydal s doprovodem přes Petrovice a Kněžice do Jablonného. Zde se usadil v loveckém zámečku Pachtů z Rájova a přijal místní „deputaci“ – farního administrátora P. Zükerta, městského radního Turka a panského justiciára. Rozhovor se příliš nelišil od „výslechu“ hrádeckého starosty. Napoleon se navíc ptal i na opevnění u Mělníka a početní stav rakouských oddílů, které chránily Jablonné. Také se ptal, jaké je smýšlení Čechů. Jeho oddíly mezitím provedly hlídkový průzkum až k Mělníku. Výsledkem průzkumu byly potřebné a cenné informace o spojení rusko-pruské pomocné armády s rakouskými oddíly České armády, o její síle a štábu, který se z Mělníka přesunul do Chomutova, kde byli přítomní i tři panovníci koaličních států. Ještě téhož dne v 10 hodin v noci odjíždí Napoleon zpět do Žitavy, kde již čekala „deputace“ z Liberce.

Mnozí obyvatelé prchali před Francouzy i Poláky se svými rodinami i dobyt看em do lesů a do vnitrozemí. Utíkali nejen před násilnostmi a kontribucemi, ale i proto, že se mnohde věřilo, že Francouzi jsou nemocní a že ten, kdo s nimi přijde do styku, se nakazí a zemře. V ojedinělých případech se však lidé postavili na odpor. Například rychtář ve Zdislavě a místní učitel byli odsouzeni k trestu smrti zastřelením, protože se vzepřeli dodávat potraviny a píci. Byli svázáni a odvedeni na pole, kde mělo dojít k exekuci. Mezitím se objevil rakouský jízdní oddíl a v nastalém zmatku se oběma odsouzencům podařilo utéci.

Francouzi rozložili síly na čáře: Kamenický Šenov – Česká Lípa – Mimoň – Stráž pod Ralskem.

Do Mimoně dorazil 21. srpna polský poručík s 19 hulány ve službách Napoleona a vyzval radní, aby přišli na náměstí. Radní v čele se starostou Rösslerem se dostavili a prozíravě sebou přinesli i kořalku. Velitel vyzvídal především o rakouské armádě a prý se spokojil jen s novým pláštěm a částkou 135 zlatých v nouzových bankovkách. Vojáci se poté odebrali do Stráže pod Ralskem, kde již vyžadovali velké zásobovací dávky. Stejně tak jako později i v Mimoní. Záznamy se dochovaly, neboť se počítalo se splněním slibu, že císař vzniklé výdaje uhradí. Francouzi pro svůj tábor u Jablonného požadovali: 30 zlatých dukátů, 6 hotových pláštěů, 12 mázů rosolky (sladká kořalka), 17 mázů silné pálenky, oboje pro mužstvo a nižší důstojníky. Pro důstojníky požadovali: 5 mázů vína, chléb, klobásy a housky. Dále přikázali dát k dispozici 15 krav a volů, 60 měric ovsu a 20 ks drůbeže. Příkazy k rekvizici byly vydávány téměř každý den. Hned nato si poručili 3 sudy pálenky, víno a žitnou mouku. Chlebových vek měli mimoňští napéct 1 163 kusů a k tomu dodat 25 kg másla.

Protože hrozili další neúměrné příkazy a požadavky, odebral se mimoňský starosta Rössler do francouzského tábora u Jablonného a prosil o snížení dávek. Mimoň se stále ještě vzpamatovávala po ničivém požáru 11.6.1806. Francouzi prosby odmítli a vyslali do Mimoně posily – celkem 360 vojáků a jezdců a žádali pro ně oves a seno a kladli další požadavky: punč, kávu, cukr a 110 loktů sukna, aniž vyčkali, zda byly předešlé požadavky splněny.

Vybrané jezdecké oddíly Rakušanů, doplněné ruskými jednotkami (ponechané v táborech u Kuřívod a Doks), vyjížděli do zdejšího okolí a pátraly po francouzských zásobovacích svazích a zkoumali sta v rozložení jejich vojska. Ke střetům došlo pod Špičákem i na českolipském náměstí, při kterých byly francouzské zásobovací oddíly rozprášeny. Podařilo se rovněž zabránit odvozu třetí dodávky ze Stráže pod Ralskem. Skupina rakouského jezdeckva napadla 22. srpna u Mimoně oddíl asi tří stovek Francouzů, kteří postupovali směrem na město, aby připravili podmínky pro postup celé armády. Před

rakouskou palbou u Novin pod Ralskem se stáhli k Lipce a vyčkávali. Teprve k večeru vjeli do Mimoně, kde vpadli na radnici, kde vyslychali starostu. Kladli mi jedinou otázku, kde jsou Rakušané a chtěli se také dovědět něco o terénu směrem na Doksy. Francouzské hlídky hledaly cestu k Doksům, ale bloudily, protože místní jim dávali zmatené informace. Most přes Ploučnici u Borečku byl stržen a břehy byly rozbahněné. Francouzští jezdci hledali cestu na Kuřívody, kde je zaskočila tma a rakouské hlídky.

Okupace severních Čech trvala asi dva týdny. Po celou dobu docházelo k drobným šarvátkám s rakouskými oddíly. Napoleonská armáda se snažila získat další zdroje zásobování hlouběji na českém území. České Lípě bylo 23. srpna 1813 uloženo výpalné a povinné dodávky naturálií. Po útoku České armády na Drážďany se francouzské jednoty ze severních Čech postupně stáhly do Saska.

Vpád francouzských oddílů do severních Čech za účelem získat potřebné informace nevyšel naprázdno, ale mnoho nového nepřinesl. Důvodem bylo, že měšťané Liberce, Frýdlantu, Jablonného, Rumburka a dalších měst sami nevěděli co se ve středních Čechách děje. Ze získaných informací si přesto ujasnil svůj plán vpádu do Čech, obsazení Prahy a následného rychlého pochodu na Vídeň.

Napoleon však tímto vpádem sledoval ještě jeden cíl. Svědčí o tom instrukce z 20. srpna pro generála Vandamma. Ten měl zaujmout se svým sborem postavení u Jablonného. V instrukci dále stojí: „*Jakmile se nepřítel dozví, že jsem byl v Jablonném, obrátí se k tomuto místu všemi svými silami. Maršál Saint-Cyr bude moci přijít generálu Vandammovi se dvěma či třemi divizemi na pomoc. Úmyslem císaře je, aby se (Vandamme) držel až do krajnosti.*“ Napoleon tedy sám sebe použil jako vějičku, kterou lákal Českou armádu do severních Čech k velké bitvě, kterou potřeboval a kterou měl již promyšlenou. Věděl totiž, že kdekoliv se objeví osobně, je to pro spojence znamením, že tudy povede i hlavní směr útoku.

Snaha císaře Napoleona nalákat svou návštěvou v Jablonném Českou armádu do severních Čech k rozhodující bitvě nevyšla. Kníže Schwarzenberg vydal 23. srpna rozkaz k pochodu na Drážďany, kde se nacházel Napoleonův hlavní stan. Napoleon neuvěřitelně rychle stáhl své oddíly k Drážďanům. V následné bitvě (26. – 27. 8.) Napoleon zvítězil. Toto poslední vítězství však francouzská armáda zaplatila těžkými ztrátami. Velké ztráty však utrpěla i Česká armáda, která po bitvě chaoticky ustupovala přes průsmyky Krušných hor zpět do Čech. Napoleon vyslal k pronásledování I. armádní sbor generála Dominika R. Vandamma, který se vlastní bitvy u Drážďan neúčastnil a byl tedy odpočatý. Vandamme měl obsadit přístupové cesty ke Kyšperskému a Nakléřovskému průsmyku. V případě, že by se přes Nakléřovský průsmyk dostal dříve než Česká armáda, měl pokračovat směrem na Prahu. Jen díky hrdinství ruských oddílů v bitvě u Chlumce a Přestanova 29. – 30. srpna 1813 byla Vandammova armáda poražena a Česká armáda mohla dokončit ústup. Na českém území se pak rozložila v okolí Teplic a vyčkávala příchodu dalších jednotek.

V průběhu září přes severní Čechy procházely početné spojenecké (především ruské) jednotky náležející k Slezské armádě. Spojenecká armáda táhla širokým pruhem vymezeným na východě spojnici Jablonné – Mimoň – Holany – Blíževedly, na západě spojnici Cvikov – Česká Lípa – Kravaře. Od Žitavy vstoupil do Čech v polovině září sbor generála Benningsena o síle asi 80 tisíc mužů a postupoval přes Jablonné, Mimoň, Kravaře a Úštěk směrem k Teplicím.

Benningsenova armáda postupovala v menších oddílech a kolonách. První ruské jednotky prošly Jablonným 19. září a pokračovaly směrem na Drnovec a Cvikov. Hlavní

proud ruské armády směřoval k Mimoní. V týdnu mezi 21. a 29. zářím byly vesnice na této trase přeplněny vojskem. Podle svědectví tamního učitele a kronikáře Lehmana připadalo na jeden dům 40 až 100 mužů. Louky v okolí se změnily na veliký vojenský tábor. Protože komunikace mezi Jablonným a Mimoní nestačily pojmout masu postupující armády, procházely některé oddíly i jinými cestami: Lindava a Velenice. Zvláštní pozornost budily jednotky Baškirů (vojáci asijského původu pod velením poručíka Čausova), které tvořily část ruské lehké jízdy. V jejich výzbroji byli ještě luky a jejich mistrné ovládání dokonce předváděli obyvatelům Stráže pod Ralskem.

Z Mimoně táhla armáda dále na Zákupy kudy podle odhadu městského písaře Lorenze Schorze prošlo asi 70 tisíc mužů a 60 až 80 děl. Podle pamětního zápisu v konšelské knize měl přijet i sám velitel armády generál Benningsen, který byl za zvuků zvonů slavnostně přivítán úředními osobami města i panství a zástupci duchovenstva.

Průchody ruských jednotek probíhaly ještě počátkem října. Ještě 15. října protáhlo Mimoní 7 eskadron kozáků. Českou Lípou procházely ruské oddíly v období od 20. září do 8. října 1813. Pro organizování průchodu vojsk byl po celou dobu ubytován v domě na českolipském náměstí ruský generál.

Za postupující armádou táhly týlové a zásobovací oddíly. Dne 6. října přijelo do Mimoně 170 vozů se zásobami sucharů, hrachu a krup, které se snažily překročit u Borečku Ploučnici. Mosty však byly zničeny a tak se kolona vydala přes Ploužnici na Doksy a Zahradky.

Neustálými průchody vojska a plněním dodávek byly vesnice i panství vyčerpány. Zásob potravin bylo velmi málo, hladověli poddaní i vojáci. Začaly se šířit nakažlivé choroby a dobytčí mor. Proto bylo koncem října rozhodnuto, aby nadále všechny ostatní pomocné oddíly postupovaly po ose Trutnov – Nová Paka – Mladá Boleslav – Mělník – Velvary – Slaný – Karlovy Vary.

Jaroslav Slabý